

АТА ЭНЕЛЕР ЧОГУЛУШУН ӨТКӨРҮҮНҮН МЕТОДИКАСЫ

Сиз адамга эч нерсе үйрөтө албайсыз.

Бул нерсени өзүндө ачууга гана

жардам бере аласыз.

Галилео Галилей

Макалада бүгүнкү күндө актуалдуу тарбиялоо ишинин ата-энелер менен иштөөнүн негизги формасы болгон ата энелер чогулуштарынын жаңы формалары жана өткөрүү методикасы берилген.

Балдар - биздин бүгүнкү күндө бар келечегибиз. Ата-энелер жана үйбүлө ар тараптан өнүгүүгө шарт түзүп берүүдө. Мугалимдер болсо ага билим менен улуу муундар тарабынан жараткан тажрыйбаны беришет. Педагогдор менен мугалимдердин максаты бир, ошондуктан алардын кызматташтыгы оной эмес, бири- бирине болгон жардамы эң керектүү. Бул тезис менен эч ким талашпайт, бирок четке да какпайт. Бирок бул кызматташтык азыркы күндө реалдуу орунду ээлейби?

Үйбүлөнүн тарбиялоо функциясы өтө маанилүү. Коллективге келген бала ата-энелер тарабынан тарбияланган, берилген баалуулуктар менен келет. Эгерде үйбүлөдө баланы жөнү жок эле эркелетип тарбияласа, анда коллективдин нормаларын кабыл алып, өзүнүн социалдык керектөөлөрүн ишке ашыруу, адаптациялоодон өтүү оорго турат.

Үйбүлөнүн тарбиялык функциялары үч аспекти камтыйт:

- 1) Мотивациялык-баалуулук аспекти калыптоо (адамдарга болгон, ишке болгон, өзүнө болгон мамилелер);
- 2) Чөйрөнү калыптоо (жөндөмдүүлүктөрдү, билим алуу ж.б.у.с.)
- 3) Эмоционалдык-эргтик чөйрөнү калыптоо.

Үйбүлөнүн тарбиялоо потенциалы - бул материалдык жана тиричилик шарттары, үйбүлөнүн саны жана структурасы, карым-катнаштардын мүнөзү, психоэмоционалдык фон, пикирлешүүнүн өзгөчөлүктөрү, ата-энелердин инсандыгы, педагогикалык маданияттын денгээли ж.б.

Бүгүнкү күндө үйбүлөнүн, балдар менен ата-энелер ортосундагы мамилелердин кризиси байкалууда.

Мунун бардыгы өлкөнүн саясий жана экономикалык турмушу менен байланыштуу. Коомдогу калктын бай, кедей болуп кескин бөлүнүшү үйбүлө ичиндеги мамилелерге да зор таасир тийгизүүдө. Тигил же бул шарттарда да ата-энелер материалдык жакка көңүлдү бурушуп, үйбүлөдөгү пикирлешүүгө аз көңүл бөлүшүүдө. Мунун натыйжасында адамды түшүнүүнүн эмоционалдык компоненти четке чыгып калып жатат.

Үйбүлөдө бир гана бала болгондуктан сюжеттик-ролдук оюн да унутта калды.

Ажырашуулардын саны көбөйүп, балдарды тарбиялоо негизинен чоң ата, чоң энеге, тайата, тайэнелерге жүктөлдү. Балдарга болгон мамилени компенсациялоочу нерсе - бул белектер болуп калды, бирок бул үйбүлөнү сактабайт.

Каракол шаарынын бир бала- бакчасында жүргүзүлгөн иликтөөлөргө кайрылсак бул терс көрүнүштөр өзүн аныктады.

83% - үйбүлөдөгү жалгыз бала, 25% - толук эмес үйбүлөдөн, эң эле коркунучтуусу алардын ичинен 20 % I группадагы ден соолукка ээ болуп чыгышты.

Бул жерден бир нече жыйынтык чыгат :

1. Мектеп үйбүлөнүн өнүгүүсүнө жардам бериши керек.
2. Пландаштырылган таасир этүү-лөр, өзүнө салттык да, салттык эмес да формаларды жана методдорду өзүнө камтышы керек.

3. Иштин максаты - үйбүлөлүк карым катнаштарды гумандаштыруу, окуучулардын психологиялык ден соолугун чыңдоо, мунун жыйынтыгы болуп, жогорку класстын окуучуларынын жеке интеллектуалдык, эмоционалдык-эргтик, мотивациялык-баалуулук балансын сактоо – мунун бары жыйынтыгында анын ӨНҮГҮҮСҮН аныктайт!

Ар бир баланын өнүгүүсүнө багытталган иш эффективдүү жана иштиктүү болуусу качан гана окуу тарбиялоо процессине ата-энелер тартылганда гана ишке ашат. Ошондуктан, мектептин жааматынын, атайын кызматтарынын (психолог, социалдык педагог) негизги иши бул окуучулардын ата-энелери менен иш алып баруу.

Бирок кийинки убакытта ата- энелер менен иш алып баруу окуу китебинин арендасы үчүн акча чогултуу, ремонт үчүн акча чогултуу, бүтүрүүчүлөр кечесин өткөрүү үчүн акча чогултуу менен гана чектелип калган. Ал эми ата-энелер менен иштөөнүн негизги формасы болгон ата- энелер чогулуштарында болсо: сенин балаң жакшы бешке окуйт, тырышчаак, тил алат. Сенин балаң эки алат, тентек, сөз укпайт менен гана чектелип калган. Ошондуктан көбүнчө ата энелер мейли шаарда болсун, мейли айыл жеринде болсун мектепке бааруудан «корруп», баласынын толугу менен класс жетекчиге өткөрүп берип койгон.

Мектептеги ата-энелер менен жүргүзүлүчү иштерди экиге бөлсө болот:

1) Класстын ата-энелеринин педагогикалык жана психологиялык маданиятын көтөрүү үчүн жалпы чогулуштарын өткөрүү;

2) Ата-энелердин бир бөлүгү менен конструктивдүү ата-эне – бала ситемасында коррекциялык-өнүктүрүүчү формада.

Бул иш аракеттерди мурунку калыптанып калган салттык формада өтүүдөн баш тартып, азыркы мезгилдин талабына жараша инновациялык методдорду колдонуп иштесе жыйынтыгы жакшы болот. Бул үчүн класс жетекчиге, келечектеги жаш вуздун бүтүрүүчүсүнө жеке инсандык, атуулдук жана патриоттук сезимдери, жеке чыгармачылыгы жардам берет.

Төмөндө сунушталган ата-энелер чогулушунун жаңы түрлөрү, чогулушту алып баруунун жаңы формалары жана методдору да жардамга келет деген ойдомун.

Ата-энелер чогулушу - ата эне-лер үчүн педагогикалык маалыматтардын булагы.

Ата-энелер чогулушунун эффективдүүлүгүнүн шарттары:

- кайтарым байланыш алуу мүмкүнчүлүгү;
- жалпы проблемалары бар адамдарды колдоо;
- кайгы капанын, ойлонуулардын бирдиктүүлүгү;
- конфеденциалдуулук;

- ата-энелердин ишеними;
- чогулуштагы жакшы эмоционалдык жана интеллектуалдык жагдайды түзүү;
- башкалар менен өзүн идентификациялоо;
- рефлексияны (өзүн өзү анна-лиздөө) калыптоо;
- эмпатияны (боор ооруу) калыптоо;
- пикирлешүү көндүмдөрүн калыптоо.

Ата энелер чогулушунун түрлөрү

- Багыттоочу же инструкциялык, мектептин турмушу менен тааныштыруучу;
- Мектеп турмушунун аналитикалык материалдары менен тааныштыруучу (жетишүү, катышуу, медициналык кароонун жыйынтыгы, тартип бузуулар, ж.б.);
 - Консультациялык, кандайдыр бир жалпы класстык ишке болгон ата энелердин көзкараштарын, кубаттоосун талап кылган;
 - Чоңдор коллективинин Кене-шин талап кылган өзгөчө кырдаалдарга арналган;
 - Атаэнелер менен балдар менен бирдикте кээ бир суроолор боюнча;
 - Жыйынтыктоочу, кандайдыр бир бөлүмдөгү балдардын (чыгармачыл, техникалык, театрдык, ж.б) жетишкендиктерин же узак жүрүштүн, экскурсиянын жыйынтыгы боюнча.
 - Жеке бир үйбүлөгө жардам көрсөтүү иретинде.
 - Кандайдыр бир тарбиялоо жана билим берүү проблемаларына багытталган
 - маалыматтоочу-агартуучу.

Жазалоо жана сыйлоо

Чогулуштун планы

1. Класстын турмушунан педагогикалык кырдаал;
2. Мугалимдин балдарды тарбиялоодогу жазалоо жана сыйлоо методдорунун мааниси жөнүндөгү билдирүүсү;
3. Педагогикалык кырдаалдарды талкуулоо жана анализдөө;
4. Суроолор үстүндө иштөө;
5. Сыйлоо жөнүндө аңгемелешүү;
6. Жыйынтыктарын чыгаруу.

Чогулушка даярдануу:

- ата-энелерди чогулушка чакыруунун формасын ойлоп табуу;
- класстагы парталарды тегерек формада жайгаштыруу;
- доскага эпиграф жазылган: «Биз баланы жазалап жатканда, анын турмушун татаалдатпай, жеңилдетип, биз тандоого өзүбүз жооптуу болуу менен баланы уят-сыйытты тандоо жоопкерчилигинен бошотобуз...»;
 - жазалоо жана сыйлоо методдору боюнча китептердин көргөзмөсүн уюштуруу; ата-энелер үчүн анкеталарды иштеп чыгуу жана аны чогулушка чейин бир жума мурун өткөрүү;
 - үйдөгү жазалоо жана сыйлоо жөнүндөгү аңгемелешүүнүн жүрүшүн ойлоо, ата-энелердин анкетасынын негизинде.

Чогулушту өткөрүү үчүн материалдар:

Ата-энелер үчүн анкета

1. Тарбиялоонун кайсыл таасир этүүчү методдорун көбүнчө сиз колдоносуз? (Талап коюу, буйрук берүү, ынандыруу, жазалоо, сыйлоо).
2. Сиздин үйбүлөдө балага болгон талаптардын бирдиктүүлүгү сакталабы? (Ооба, жок, кээде).
3. Тарбиялоодо кандай сыйлоо методдорун колдоносуз? (Кубаттоо, мактоо, белектер).
4. Күч колдонуу менен баланы жазалайсызбы? (Ооба, жок, кээде).

5. Сиз тандаган жазалоо методу балага оң таасир тийгизеби? (Ооба, жок, кээде).
6. Балаңыз сизге өз ойлорун айтабы, сизге ишенеби? (Ооба, жок, кээде).
7. Сиз баланы тарбиялоо үчүн өзүңүздүн жүрүш-турушунузду көзөмөлдөйсүзбү? (Ооба, жок, кээде).

Ангемелешүү үчүн суроолор

1. Балдарды тарбиялоодогу сыйлоонун ролу кандай?
2. Сиз сыйлоонун кандай түрлөрүн колдоносуз?
3. Баланын адептик калыптануусунда сыйлоо кандай орунду ээлейт?
4. Балдарды жазалоо менен сыйлоодо чек керекпи?
5. Балдарды жазалоого сиз кандай карайсыз?
6. Жазалоо терс көрүнүштөрдүн алдын ала алабы?
7. Уруп-согуп жазалоого сиз кандай карайсыз?
8. Жазалоо менен баланын мүнөзүнүн терс жактарынын калыптануусунун ортосунда байланыш барбы?
9. Сиздин балаңыз уруп-согууга кандай таасир кылат?
10. Баланы сыйлоодо жана жаза-лоодо ата-энелердин бирдиктүү талаптарынын мааниси кандай?
11. Сыйлоо жана жазалоо боюнча элдик акылмандуулук тажрыйбасы боюнча сиз эмнени айта аласыз? Ар дайым эле туурабы?

Адабияттар

1. Азаров Ю.П. Семейная педагогика. Педагогика любви и свободы. -М.: Аргументы и факты, 1993.
2. Кон И.С. Социология личности. -М.: Политиздат, 1967.
3. Гребенников И.В. Школа и семья. -М., 1985.
4. Рожков М.И. Классному руководителю. Учебно-методическое пособие. -М.: Владос, 2001.
5. Соловейчик С. Педагогика для всех. -М.,1997.
6. Щуркова Н.Е. Вы стали классным руководителем.-М.,1986.
7. Кибардина Л.П., Алексеева Е.П. Родительское собрание. -Б., 2002.